

Høringsinnspill fra Stiftelsen Miljøfyrtårn ang. lov om offentlige anskaffelser

Stiftelsen Miljøfyrtårn forvalter Norges mest brukte standard for miljøledelse med nær 12 000 sertifiserte virksomheter. Miljøfyrtårn ble stiftet av partene i arbeidslivet og en rekke kommuner og fylkeskommuner i 2003. De så behov for et verktøy for å gjøre det enklere for små og mellomstore virksomheter å dokumentere miljøarbeidet sitt.

Miljøfyrtårn-sertifisering er anerkjent av EU og dermed sidestilt ISO14001 og EMAS som dokumentasjon på tredjepartssertifisert miljøledelse i offentlige anskaffelser i EU og EØS. Dette følger av EMAS-regulering art. 45. En uavhengig tredjepart verifiserer at virksomheten oppfyller kravene i standarden.

Sertifisert miljøledelse er et effektivt miljøkrav i offentlige anskaffelser. Det sikrer at leverandøren kontinuerlig forbedrer vesentlig miljøpåvirkning fra drift og verdikjeder gjennom hele kontraktsperioden. Arbeidet skal forankres i ledelsen. Systematisk forbedring av vesentlige miljøaspekter påvirker klima- og naturavtrykket til varene eller tjenestene virksomheten leverer.

Miljøledelse gir omstilling og legger til rette for innovasjon. Kommunale innkjøpere forteller at lokalt næringsliv omstiller seg når kommunen systematisk stiller krav om miljøsertifisering. Gjennom EUs standarder for bærekraftsrapportering har miljøledelse som metode blitt en grunnpilar i omstillingen av europeisk næringsliv. Den sentrale forskjellen er at miljøledelse krever faktisk handling, ikke utelukkende rapportering.

Stiftelsen Miljøfyrtårn støtter at bærekraft er tatt inn i formålet med loven og at oppdragsgiver skal ha strategi og rutiner for å ivareta samfunnshensyn.

Vi har følgende anbefalinger til komiteen:

§ 5-b: Still miljøkrav til leverandøren

Paragrafen bør presisere at miljøkrav og -kriterier til ytelsen skal kombineres med miljøkrav til leverandøren. Dersom et slikt krav ikke gir reell miljøgevinst eller påfører uforholdsmessige kostnader, skal unntak begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Begrunnelse

Mulighetene for å lykkes i å nå klima- og naturmålene er vesentlig større dersom det stilles krav til leverandørens systematiske miljøarbeid, i tillegg til anskaffelsens ytelse.

Lowverket gir oppdragsgivere anledning til å forvente at leverandører arbeider systematisk med å forbedre vesentlige miljøaspekter av relevans for anskaffelsen, ved å kreve for eksempel tredjepartssertifisert miljøledelse (Forskrift om offentlige anskaffelser § 16-7). Stortingsflertallet har understreket at «*det helhetlige og kontinuerlige miljøarbeidet til leverandørene påvirker miljøavtrykket fra innkjøpet.*» (Innst. 249 S (2021-2022))

Ifølge anskaffelsesadvokater kan miljøkrav til leverandøren være hensiktsmessig i de fleste større anskaffelser med en «ikke ubetydelig påvirkning» på klima og miljø (Simonsen Vogt Wiig, 2022). Miljøsertifisering er et utbredt miljøkrav til leverandøren. Miljøfyrtårn-ordningen gjør at mindre virksomheter kan sertifisere seg uten at det krever

uforholdsmessig mye ressurser. Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig (2022) skriver at «selv om det er snakk om en mindre anskaffelse, vil det likevel kunne anses som forholdsmessig å stille krav om miljøsertifisering».

§ 5-c: Minimumskrav som bygger på etablerte standarder, herunder miljøledelse

Vi støtter innføring av minimumskrav til klima og miljø. Minimumskravene bør bygge på etablerte, anerkjente standarder.

Sertifisert miljøledelse bør innføres som minimumskrav i relevante bransjer. Dette kan stilles som kvalifikasjonskrav i modne markeder eller som kontraktsvilkår der markedene er umodne.

Begrunnelse

Standardisering skaper forutsigbarhet og forenkler for både oppdragsgivere og leverandører. Det vil være god bruk av samfunnets ressurser å benytte eksisterende offentlige anerkjente metoder og verktøy for dokumentasjon av miljøkrav. Det kan gjøre at innkjøpere og veiledende myndigheter (DFØ) ikke behøver å gjenta standardiseringsorganenes arbeid med å definere vesentlige miljøaspekter og utarbeide spesifikke krav og kriterier.

Gitt alvoret i klima- og naturkrisene burde miljøledelse være en hygienefaktor i næringslivet i 2025. Miljøledelse er likevel ikke en selvfølge i norsk næringsliv. Som et minimum bør en forvente at leverandører til det offentlige driver god miljøledelse. Tredjepartssertifisering sikrer kvalitet, og krav om internasjonalt anerkjente standarder kan forberede norsk næringsliv på deltakelse i anbud utenfor Norge.

Avslutningsvis vil vi påpeke at proposisjonens paragraf om klima- og miljøhensyn fremhever to av de fire mulige trinnene i en anskaffelse der oppdragsgiver kan stille miljøkrav; i kravspesifikasjonen og som tildelingskriterium. At paragrafen unnlater å nevne to av trinnene (kvalifikasjonskrav og kontraktsvilkår), kan utilsiktet føre til at innkjøper ikke benytter miljøkrav på de utelatte trinnene.

Et flertall av høringsinstanser har vært kritiske til en hovedregel om 30% vekting, og støttet anskaffelsesutvalgets forslag i NOU 2023:26. Utvalgets forslag gir innkjøper større fleksibilitet til å stille miljøkrav på de trinnene i anskaffelsen de finner hensiktsmessig for å sikre høy miljøeffekt til lavest mulig pris. Proposisjonen imøtekommer dette i noen grad, men vi mener anskaffelsesutvalgets formulering (§2) vil gi mer miljø for ressursene samt være enklere å etterleve for landets mange innkjøpere.

§ 5-c foreslår at «kravene eller kriteriene må gjelde hovedytelsen som anskaffes». Lov om offentlige anskaffelser slår allerede fast at miljøkrav og -kriterier skal være tilknyttet leveransen. Vi mener lovens vanlige tilknytningskrav bør gjelde.

Vi utdyper gjerne innspillene. Kontakt Øygunn Sundsbø Brynildsen, leder samfunnskontakt i Stiftelsen Miljøfyrtårn: oygunn@miljofyrtarn.no / 41419697.